

Joan VENY i Teresa CABRÉ (cur.)

Antoni M. Badia i Margarit: rellevància acadèmica, inquietud científica i servei a la llengua

Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, 2022, p. 173-183

DOI: 10.2436/15.2500.01.8

Modernització de la Secció Filològica

JOAN MARTÍ I CASTELL

Secció Filològica

Institut d'Estudis Catalans

1. INTRODUCCIÓ¹

El temps de què dispo per a aquesta intervenció no em permet detenir-me en tot un seguit de fets en què Antoni M. Badia i Margarit intervingué activament amb l'objectiu de mantenir al dia la Secció Filològica (SF) en particular i, doncs, l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) en el seu conjunt quant a l'evolució social i científica que caracteritzava l'Europa més avançada. Sí, però, que és imprescindible que remarqui l'anormalitat pràcticament permanent en què la corporació ha hagut de viure fins a avui mateix, si llevem un període relativament breu, que va de la fundació a la dictadura de Primo de Rivera. L'IEC ha estat perseguit, tractat amb duresa, consentit per conveniència i acceptat a desgrat, per força. S'ha hagut de moure molts anys en la clandestinitat o en una tolerància vigilada, que no li permetien ni li permeten encara actuar lliurement.

Badia visqué intenses experiències en universitats europees i americanes, al costat de figures molt destacades en la filologia i la lingüística i, consegüentment, tenia una consciència clara de com d'endarrerit estava el nostre país, des de tots els punts de vista, i en patí pregonament. Tant en la seva dedicació professional, com en el capteniment com a ciutadà, va haver de lluitar constantment per tal que els drets més fonamentals fossin respectats i anhelà fins a arriscar la seguretat i la integritat personals, per damunt de tot, la prevalença de la llibertat, la democràcia, la justícia i la solidaritat. Mai no es conformà exclusivament amb les aportacions excel·lents en l'àmbit de la recerca, perquè entenia que valien ben poc, si la societat no s'encarrilava per la via d'una convivència frater-

1. Agraïxo cordialment la col·laboració de la senyora Eulàlia Miret, responsable de l'Arxiu de l'Institut d'Estudis Catalans, perquè m'ha facilitat l'accés a documentació que m'ha estat molt útil per a redactar aquest treball.

nal i respectuosa amb la diversitat, amb horitzons de progrés i de benestar per a tothom. Per això mateix, no separava els desigs com a persona dels que tenia com a savi privilegiat; no separava una vida privada pròpia del que eren la dedicació a l'estudi i la investigació i la generació de coneixement; com a científic i docent, també s'obligà a no ancorar-se ni en cap torre de vori ni en una tradició que no s'adequés racionalment als canvis positius més importants que es produïen al món.

L'IEC es fundà amb uns propòsits de futur altament ambiciosos i gens fàcils d'assolir, els quals se centraven en la reflexió i en l'expansió del saber, que permetessin ésser conscients de qui som nosaltres mateixos i alhora projectar-nos correctament a l'univers; per la qual cosa, la història, la literatura, el dret, la conservació del patrimoni foren els espais que es prioritzaren i que s'acollien en una sola secció inicial, la Històrico-Arqueològica. La peremptorietat de la seva creació era empena per una situació que requeria entrar en la modernitat en tots els terrenys, però a través d'omplir els buits que afectaven una pobresa esfereïdora en els terrenys cultural, científic i tècnic. No pretenia d'ésser una acadèmia honorífica que premiés trajectòries d'estudiosos ja recorregudes; havia d'anar en compte, doncs, a no desviar-se d'aquesta intenció bàsica. Per això, els seus començos es caracteritzen per una prudència a no obrir les portes sense haver verificat que qui hi hagués d'entrar estava disposat a treballar pels fins principals establerts i, en una altra direcció, que no era gens secundària, fos fidel i lleial al país, i dedicués les fatigues a descobrir-lo en tots els vessants, a examinar-lo, a comprendre'l, a explicar-lo. Aquesta cautela justifica que inicialment l'IEC fos compost per un nucli reduïdíssim d'intellectuals i investigadors; exactament nou: vuit membres fundadors i Enric Prat de la Riba, com a president de la Diputació, i que es partís de l'única secció a què m'he referit suara.

2. LA INCORPORACIÓ D'ANTONI M. BADIA I MARGARIT A L'IEC

He dit en diverses ocasions que Badia, pel que fa a l'activitat com a filòleg i lingüista, tingué dos centres principals: la Universitat de Barcelona (UB) i l'IEC. La humanitat del Mestre feia que estimés amb passió tot allò a què es lluirava; mai no fou capaç de suportar haver de servir res ni ningú que no li merescués respecte ple; renuncià sempre a aquells encàrrecs que no li generaven entusiasme. Tanmateix, l'afecte que sentí per la UB i per l'IEC no podia ésser idèntic, per una raó objectiva decisiva: la UB estava massa aferrada al govern dictatorial i centralista de Franco i, doncs, condicionada per la prohibició i la repressió; l'IEC, en canvi, es construí òbviament sobre la base de la competència científica dels membres que hi eren cridats i per la defensa principal de la recuperació dels Països Catalans; per tant, els qui n'eren membres, més enllà de les diferències de posicions en

moltes qüestions, compartien uns principis prioritaris per a l'alliberament nacional. Vull dir amb això que, pel que jo he sentit directament de Badia respecte als lligams amb la Universitat i l'IEC, em sembla que no és massa agosarat afirmar que per a ell l'IEC fou sempre més entranyable que la UB, de la qual, nogensmenys, fou el primer rector democràtic.

L'IEC fou fundat l'any 1907. Al cap de quatre anys, es feu evident una realitat: no podia centrar-se solament en les àrees de coneixement amb què s'endegà. D'acord amb els objectius, d'una banda, havia de tenir una secció que afrontés una situació insostenible: la reconstrucció de la llengua catalana mitjançant la codificació; havia d'ésser l'acadèmia de la llengua catalana, l'instrument principal i transversal de comunicació de tot el que s'hi feia; no s'hauria pogut publicar res amb cara i ulls si no es comptava amb l'endreament del català com a mitjà d'expressió, amb l'acceptació social d'una normativa que en respectés alhora la variació i la unitat. De l'altra banda, tampoc no tenia sentit que es desentengués de les ciències en general. Per la qual cosa, el 1911 es crearen la Secció Filològica i la Secció de Ciències; més endavant, la de ciències es dividí en dues: Secció de Ciències Biològiques i Secció de Ciència i Tecnologia, i es fundà la Secció de Filosofia i Ciències Socials.

Badia, abans d'ésser elegit membre de l'IEC, ja hi havia tingut relacions estretes i freqüents, i estava al corrent de les feines que s'hi desenvolupaven, sobretot, és clar, en el si de la SF. Al voltant de l'IEC es crearen els Estudis Universitaris, on Badia assistia amb assiduitat: era l'oasi, respecte al desert gairebé total de la UB. Visitava sovint la seu clandestina que l'IEC tenia a la Gran Via, 600, 3r 2a de Barcelona. Quan l'any 1946 es constituí la Societat Catalana d'Estudis Històrics, filial de l'IEC, Badia fou nomenat vicesecretari de l'Àrea Llengua i Literatura, on impulsà un esperit obert i actiu, amb la impartició de conferències sobre temes de gran actualitat o poc o mal estudiats.

Fou l'any 1968 quan Badia ingressà a l'IEC, com a lingüista i gramàtic, adscrit a la SF, en qualitat de membre adjunt, una condició que més tard s'extingí. A l'Arxiu de l'IEC es guarda la carta datada a Barcelona el 27 de maig de 1967, que adreçà al president de l'IEC, Jordi Rubió i Balaguer, en què li respon que acceptaria gustosament el nomenament; hi diu:

Voldria, amb aquestes ratlles, correspondre a la consulta que, en el terreny privat, m'ha estat feta, quant a l'actitud que jo prendria si, dins l'Institut d'Estudis Catalans, fos posada la qüestió de proposar el meu nom per a Membre numerari de l'Institut.

En primer lloc, us haig de dir que agraeixo molt, a l'Institut i als seus membres, que hagin pres en consideració la possibilitat de fer-me del grup dels seus membres. Sobretot per la confiança que això significa per a mi. Molt agraït, doncs.

En segon lloc, i com ja ho podeu endevinar per allò que acabo d'escriure, us haig de comunicar que, si és proposat el meu nom per a Membre de l'Institut, acceptaré ben de grat d'ésser nomenat i col·laboraré en la mesura que podré a les tasques acadèmiques de la institució.

Reiterant-vos novament les meves gràcies, us saluda atentament.

[Signatura] Signat: Antoni M. Badia i Margarit

Al cap de nou anys, el 1977, n'esdevingué membre numerari.

Es lliurà a una labor intensa des del vessant científic, però no considerà marginal tot allò que afectava l'organització interna i el funcionament estructural. Era tan conscient que s'hi havien de prioritzar treballs concrets en l'estudi de la llengua, com que havien de canviar-hi alguns aspectes de l'organigrama de la corporació.

L'activitat de la SF era poca i desigual, perquè estatutàriament solament podia haver-hi set membres en cada secció. Badia reivindicà l'augment substancial dels recursos humans.

Un objectiu general que hi dugué a bon port fou la posada al dia de la *Gramàtica* i el *Diccionari* de Pompeu Fabra; no pretenia cap reforma, però s'adonava que l'ús social del català sovint anava per vies independents de la preceptiva i que la irrupció abassegadora dels mitjans de comunicació escrits, orals i audiovisuals, així com la introducció de l'ensenyament del català a l'escola i el prosseguir d'una activitat literària considerable, obligaven l'IEC a oferir les eines que els comunicadors, els professors i els escriptors necessitaven per a l'expansió d'un català sòlid, no fragmentat, i genuí. Aquest neguit conduí a la recuperació i la refundació de les Oficines Lexicogràfiques, el 17 de maig de 1969; a la reactivació de l'Oficina de Gramàtica i, més tard, a la instauració del TERMCAT.

Volia que la SF fos amatent als avenços científics, a fi d'examinar-los críticament i d'assumir aquells que cregués imprescindibles; una determinació que era complexa en els anys setanta i vuitanta del segle passat, perquè, en allò que afecta la normativa, la societat catalanoparlant era crítica i fins i tot hostil a segons quines posicions. La voluntat de canvi en aquesta línia ha permès que l'IEC avui tingui com a obres institucionals, no personals, el *Diccionari de la llengua catalana* (1995) i la *Gramàtica de la llengua catalana* (2016). Badia considerà que la confecció especialment fatigosa pels terminis que s'hi imposaren del DIEC1, que es publicà just quan acabava el segon mandat com a president de la SF, en fou la labor més important.

Una altra necessitat imperiosa per a Badia fou obrir portes enfora la SF, amb la projecció nacional, estatal i internacional dels estudis de catalanística. L'any 1968 s'estava treballant per a la constitució de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, des de l'àmbit de Llengua i Literatura de la filial Socie-

tat Catalana d'Estudis Històrics, de què, com he dit, fou vicesecretari; l'Associació es feu realitat l'any 1973, a Cambridge; Badia en fou el primer president. El 22 de maig de 1975 s'inaugurà a la Universitat de la Sorbona el Centre d'Estudis Catalans, de què fou també president i que encara avui continua fent una tasca excel·lent en la difusió de la recerca als Països Catalans en ciències humanes. Aprofità els mandats com a rector de la UB per establir-hi ponts de col·laboració; l'any 1984, Enric Casassas i Simó, president aleshores de l'IEC, i Badia, rector de la UB, signaren un conveni per a l'elaboració d'un diccionari del català contemporani, avui ja enllestit; vull destacar que l'objectiu comportà l'inici d'una profunda modernització en l'establiment d'una estructura informàtica important, que no ha deixat de créixer fins avui. Seguiren aquesta iniciativa tot un seguit d'altres col·laboracions amb la UB i la Universitat Pompeu Fabra: la represa del projecte del *Glossarium Mediae Latinitatis Cataloniae*, l'any 1988, que dirigia Joan Bastardas i que passà posteriorment a la responsabilitat de Pere Quetglas. El mateix 1988 s'inicià «*Patronymica Romanica (PatRom)*», un corpus de les formes antroponímiques del català, sota la direcció del mateix Badia; si l'interès a actualitzar la normativa del català desembocà, com he dit, en la refundació de les Oficines Lexicogràfiques i a un nou impuls de l'Oficina de Gramàtica, els treballs per al «*PatRom*» implicaren un renovellament molt de fons de l'Oficina d'Onomàstica. L'any següent, el 1989, justament quan inicià el primer mandat com a president de la SF, es posà en marxa l'Observatori de Neologia, dirigit per Teresa Cabré, i s'endegà el projecte de l'edició de l'ALDC (*Atles lingüístic del domini català*), avui ja conclosa, sota la direcció de Joan Veny i Lídia Pons.

Reclamà una atenció especial a l'àmbit de les publicacions, tot donant ell mateix exemple, amb els més de cinquanta treballs que té editats per l'IEC; entenia que perquè s'aprofitessin els resultats de la recerca havien de divulgar-se i que les obres publicades eren l'índex més feient i indeleble de la importància de l'IEC. Altrament, amb les publicacions el català es manifestava al món com un idioma amb recursos en tots els registres i que, per tant, no suposava cap obstacle en la redacció de llibres i articles d'especialitat; al mateix temps, les obres de l'IEC consolidaven una terminologia unitària i precisa per a tots els camps del coneixement. Badia no caigué en la desviació conceptual de confondre l'IEC amb la universitat catalana; en aquest terreny, era ben conscient que l'actitud del Govern espanyol era de marginalitzar com a menor (minorització, sempre!) i provinciana la investigació sobre aspectes dels Països Catalans; així, doncs, poc es podia, i es pot, esperar sia del suport institucional a la recerca, sia de la bona voluntat de les editorials comercials a publicar-la. En suma, l'IEC ha d'assumir específicament la investigació i el coneixement de la realitat general dels territoris en què té jurisdicció.

Des de la perspectiva d'organització interna, l'any 1976, essent president de l'IEC Josep Alsina i Bofill, començà a debatre-s'hi la necessitat d'ampliar el nom-

bre de membres numeraris. Badia s'alineà amb els qui defensaven el canvi. L'any 1988, el Ple de l'IEC que presidia Emili Giralt i Raventós nomenà una comissió per a la reforma general dels Estatuts. Badia, juntament amb Bastardas i Parera, hi representà la SF; en sortiren uns de nous. Badia hi feu, entre d'altres, les aportacions següents, el text de les quals manuscrit per ell mateix es conserva a l'Arxiu de l'IEC: *a)* creació de delegacions fora de Barcelona; *b)* declaració explícita que l'IEC és l'única autoritat per a fer el seguiment de la llengua catalana i establir-ne la normativa; *c)* augment a quinze membres en lloc de set per a cada secció; *d)* eliminació del caràcter vitalici dels presidents de les seccions (el predecessor de Badia en la Presidència de la SF, Pere Bohigas i Balaguer, estigué en el càrrec vint-i-set anys! Badia el substituï l'any 1989 i esdevingué el primer president a exercir el mandat de tres anys i a repetir-lo consecutivament una sola vegada; estigué, doncs, al capdavant de la SF entre 1989 i 1995; posteriorment els mandats s'allargaren un any més: ara són de quatre anys en lloc de tres); *e)* inclusió en el Consell Permanent de la representació de les seccions a través de llurs presidents. Totes les propostes li foren acceptades i totes foren aprovades.

En suma, Badia intervingué decisivament en el que podem anomenar l'entrada a l'època contemporània de l'IEC i de la SF.

3. APORTACIONS EMBLEMÀTIQUES D'ANTONI M. BADIA I MARGARIT A LA SF

No puc aturar-me, com caldria fer amb justícia, en tot allò que Badia feu en favor de la SF. Per la qual cosa, he decidit destacar solament tres iniciatives significatives, que responen a les seves preocupacions principals.

3.1. *L'elaboració de la proposta per a un estàndard oral*

Entre les novetats de finals del segle xx en l'estudi de les llengües, per a Badia una d'ineludible fou l'atenció a l'oralitat i, de manera molt específica, a la possibilitat de diferenciar-hi objectivament els registres, que es classifiquen en la divisió general de formal i no formal. Entrà, consegüentment, en la metodologia de la pragmàtica. Partir d'aquesta concepció completa de la llengua permet establir-ne la normativa amb més precisió, tot posant en relleu, al costat de la correcció, la qüestió de l'adequació en la producció lingüística. Estava convençut, endemés, que, si als Països Catalans mancaven les propostes pertinents per a l'oralitat, els parlants es llançarien per inèrcia als braços de les que són pròpies del castellà i, per tant, la subordinació respecte a la llengua dominant seria encara més pregona.

Va empènyer perquè la SF, mitjançant unes comissions *ad hoc*, es lliurés a fons en la tasca d'elaborar les propostes per a un estàndard oral. L'any 2001 aparegueren la de la fonètica i la de la morfologia. Avui la SF ja té enllestida la del lèxic.

3.2. *Les sortides anuals de la SF fora de Barcelona*

A Badia, l'amoïnava que s'escampés la idea errònia segons la qual Barcelona és considerada la seu de l'IEC que exerceix un centralisme respecte a la resta dels Països Catalans. Entenia que la capitalitat a Catalunya no havia de suposar ni prepotència ni insolidaritat. Amb la voluntat de fer ostensible que per a la SF tenen la mateixa importància tots els territoris de llengua catalana, es proposà d'acostar la SF a tot el seu domini.

En el segon any del seu primer mandat de president, s'iniciaren les sortides regulars anuals de la SF fora del cap i casal. D'acord amb la concepció que Badia en tingué, no es tractava simplement de visitar aquest o aquest altre lloc, sinó de fer-ho amb la formalitat establerta, que implicava les relacions amb les autoritats de cada contrada, la realització d'una reunió ordinària del Ple de la SF i unes jornades acadèmiques obertes a tothom sobre temes de llengua i literatura, en què estudiosos locals, juntament amb algun membre de la SF, presentaven treballs de recerca o d'anàlisi i descripció. Badia aspirava a establir lligams amb les persones i els territoris.

L'objectiu era que la SF pogués descobrir de primera mà aspectes literaris i lingüístics dels llocs visitats i, ensem i recíprocament, que hi fes conèixer les tasques que es desenvolupaven a l'IEC.

Badia anà més lluny. Vistos els resultats positius, sobretot en la qualitat de les ponències de les sessions acadèmiques, considerà que era bo que se'n publiquessin les actes des de la SF. A partir de la segona sortida, així ho hem fet: és el millor testimoni de la trobada cordial; les edicions constitueixen una col·lecció especialment entranyable d'una trentena de llibres.

3.3. *La represa d'Estudis Romànics*

Tothom que hagi conegut Badia sap quina estimació fraternal tenia per la Romania; parlava de la *Romania amica*. Coneixia bé els millors romanistes d'arreu.

L'IEC havia tingut durant quaranta anys, de 1947 a 1987, una publicació que el presentava especialment al món romànic com a una institució de prestigi: la revista *Estudis Romànics*, que fundà Ramon Aramon, sota la direcció del qual havia arribat al volum XXI.

Tenint en compte la trajectòria de Badia, era molt difícil que quedés morta definitivament. L'any 2000, amb el volum XXII, sota la seva direcció, s'inicià la segona època. La idea de Badia ha estat molt fèrtil per l'expansió del coneixement de la SF i de l'IEC arreu del món i per les contribucions d'estudiosos estrangers.

Avui, amb la codirecció de Joan Veny i José Enrique Gargallo, la revista continua essent una mostra exemplar d'una tradició que s'ha anat renovellant i que atorga a l'IEC i a la SF un crèdit singular.

4. EN DEFENSA DE LA SF I DE LES SEVES FUNCIONS: AUTOCRÍTICA I VINDICACIÓ

No caldria que remarqués que, entre els membres de l'IEC, Badia era un dels més coneguts i reconeguts internacionalment i a qui, doncs, es respectava particularment. Era una veritable autoritat. Gaudí sempre de la confiança i l'admiració com a persona d'una preparació científica ingent i d'un sentiment patriòtic notablement profund. Per la qual cosa, el que ell deia a l'hora de debatre qualsevol qüestió de filologia o de lingüística, i també de funcionament general de l'IEC i de la SF, s'entenia com a opinió granment qualificada, fonamentada, assenyada.

Badia fou estrictament fidel i lleial a l'IEC. Complí amb la disciplina professional que el caracteritzava en totes i cadascuna de les seves obligacions. Aquest compromís institucional, el demostrà de manera peculiar en els sis anys en què estigué al capdavant de la SF i, per tant, en què alhora fou membre del Consell Permanent de l'IEC.

En el terreny de la gestió, tenia també el seu geni, que no li restava gens de bonhomia. En cito una mostra. En ocasió d'haver estat aprovada el dia 24 d'abril de 1991 per unanimitat del Parlament de Catalunya la llei sobre l'autoritat lingüística de l'IEC, Badia s'apressà a preparar el terreny per tal de poder exercir-la amb dignitat i, doncs, amb els mínims indispensables, que havien d'estar emparats, és clar, pel pressupost general de l'IEC. Arribats al mes de febrer de 1992, l'IEC encara no l'havia aprovat (aleshores n'era president Emili Giralt). Badia sabia oficiosament que les propostes de reorganització de la SF no serien ateses; en una carta que li adreçà, datada el 24 de febrer de 1992, conservada a l'Arxiu de l'IEC, es queixa amb contundència:

Il·lustríssim Senyor,

El dia 24 d'abril de 1991, una bona representació de la Secció Filològica assistia, a la tribuna d'honor del Parlament de Catalunya, a la sessió en la qual fou aprovada, per unanimitat de tots els grups parlamentaris, la llei sobre l'autoritat lingüística de l'IEC. No cal dir fins a quin punt la SF se sentí estimulada per aquest fet. A la primera reunió que celebrà després del 24 d'abril, que fou la del 17 de maig, hi fou aprovada una declaració sobre aquest esdeveniment. Al seu torn, el Ple de l'IEC, en la seva reunió del 21 següent, féu seva la mateixa declaració.

La SF féu més, encara. Havent-li arribat oficiosament informacions que li permetien de creure que, amb aquest motiu, veuria acrescuts els recursos per a adequar les seves activitats al nivell de les noves responsabilitats que així assumia, ja el mateix dia 17 d'abril nomenà una Comissió que quedà encarregada d'estudiar les vies que caldria seguir per a convertir en realitat tals aspiracions.

La Comissió consagrà una jornada sencera a acomplir la missió encarregada i presentà una proposta de reorganització de la Secció i un pressupost estimatiu per a realitzar-la, que superava els setanta milions de pessetes. De la proposta de reorganització, cal destacar-ne la preparació del *Nou Diccionari*

General de la Llengua Catalana, refosa, posada al dia, del venerable diccionari de Pompeu Fabra (1932). Aquesta tasca, que en els anys 1990 i 1991 s'ha pogut dur a terme gràcies a l'aportació dels anomenats «serrells lingüístics», quedava, a partir del present any 1992, supeditada a l'aprovació del pressupost estimatiu esmentat.

El pressupost estimatiu per a 1992 fou presentat, dins el pressupost de conjunt de tot l'IEC, a la Generalitat de Catalunya el mes de juny de 1991. Mentrestant, la SF anà preparant-se per a fer front a les noves obligacions que així s'imposava. La llarga espera no impedia que hom hi anés concretant les activitats previstes.

Com és sabut, el passat mes de desembre no fou possible d'aprovar el pressupost general de l'IEC, que havia de contenir el de la SF, modificat en el sentit i en la quantitat indicats.

Hem arribat al present mes de febrer sense haver estat aprovat encara el pressupost de l'IEC i, naturalment, sense haver rebut cap comunicació sobre les possibilitats de treball de la SF, però sí havent sabut aquesta oficiosament que les seves propostes de reorganització no podran ésser ateses.

Per aquesta raó, la SF, en la seva reunió regular d'avui, ha acordat manifestar-vos, senyor President, que *considera injust i ofensiu el silenci observat en el decurs de tan llarga espera i no menys injust i ofensiu el desenllaç que ja sembla inevitable* per a unes activitats previstes amb il·lusió i amb capacitat de realització. *La SF us presenta la seva queixa amarga* i us insta a prendre les mesures pertinents perquè traslladeu a les esferes responsables el seu estat d'esperit. Potser aquesta queixa canalitzada podrà rectificar una decisió aparentment ja immodificable. En tot cas, *la SF us vol fer constar tant la seva indignació pel tracte de què ha estat objecte com la seva voluntat de dur a la pràctica les actuacions a què l'obliga l'execució de la llei pomposament aprovada aviat farà un any pel Parlament de Catalunya.* [La cursiva és meva.]

Barcelona, 21 de febrer de 1992

[Signatura]

Signat: Antoni M. Badia i Margarit

President de la Secció Filològica

En una entrevista que li feu la periodista Rosa Maria Piñol per a *La Vanguardia*, publicada el 7 de juliol de 1995, en ocasió del final del segon mandat de la SF, li comenta Piñol (tradueixo del text publicat en castellà): «...imprimí, des de l'inici del mandat [1989] una especial seriositat i disciplina en el funcionament de la SF»; Badia li respon:

D'antuvi es comentà molt el control estricte de l'ordre del dia de les reunions, en què ajustava i quasi cronometrava el temps exacte per a cada punt. Però em penso que ha estat un dels secrets de l'èxit del nostre funcionament, perquè ha evitat les digressions inútils.

Badia marcà un estil de fer, de formalitat i de finesa i respecte.

No estalviava l'autocrítica. En un document mecanografiat dirigit a tots els membres, que redactà el 24 de maig de 1987, i que igualment es conserva a l'Arxiu de l'IEC, es lamenta en els termes següents:

[...] hem de reconèixer que hem fet el sord davant plantejaments que, d'entrada, no eren per a llençar el cove (per exemple: jornades sobre normativa) [es refereix a les Jornades d'Estudi de la Llengua Normativa, que se celebren a la UB, de què es feren tres edicions, les actes de les quals foren publicades en sengles volums (1984, 1987 i 1989) per Publicacions de l'Abadia de Montserrat] [...]. El silenci de l'IEC podria ésser interpretat com un cert menyspreu olímpic envers qui ni és digne d'una resposta per part nostra [la SF].

En el document, arriba a ésser molt dur:

[...] estranyament, l'IEC que d'una manera tan brillant resolgué la qüestió gramatical, amaga el cap sota les ales davant els problemes d'ús i llurs possibles solucions, i no en controla l'orientació ni la gestió [...] l'IEC no ha estat a l'altura de les circumstàncies. Ha defraudat les esperances de molts. [...] La societat espera de l'IEC, fins i tot [...] n'esperen aquells qui en parlen amb un cert despit.

En la perspectiva de valorar quin paper ha de fer la SF pel que fa a la codificació del català, hi mostra una posició clara i rotunda, sense ambigüitats de cap mena:

[...] hom continua reconeixent a l'IEC un paper de direcció en els afers de la llengua —*en els quals ha d'ésser l'únic àrbitre, amb poder decisor*—, el paper que, després de tot, li confereix el dictat fundacional de 1907 [...] *L'IEC és l'organisme per excel·lència —l'únic— referent a la llengua catalana.* [La cursiva i la negreta són meves.]

En una nota llarga que, essent jo president de la SF, tingué l'amabilitat i generositat d'enviar-me, es referma en allò que per a ell fou sempre substancial i indiscutible:

Considereu repetit ací tot el que deia [...] sobre la necessitat que la normativa lingüística de qualsevol llengua sigui l'obra d'*un sol* [ho escriví ell mateix en cursiva] organisme [...] *L'IEC ha estat, és i ha de continuar ésser el fautor i l'autor de la normativa ortogràfica, gramatical i lexicogràfica de la llengua catalana i l'orientador i el responsable de la seva normalització, per la història de prop d'un segle, per la solvència científica, per la qualitat de la tasca realitzada*

*i per l'autoritat que sempre tothom li ha reconegut. [...] La normativa de qual-sevol llengua ha d'ésser feta per **un sol ens**, aquell que en té la responsabilitat. Així ho exigeix, per al català, la unitat de la llengua, que tothom reconeix i proclama. Lògicament la unitat lingüística exigeix una normativa única, que és la que emana de l'IEC. [La cursiva i la negreta són meves.]*

Per a entendre completament i adequadament l'abast de les seves paraules, és imprescindible subratllar que les escrigué quan un organisme del País Valencià creat pel Govern de la Generalitat Valenciana perquè s'ocupés de la normativa de la llengua ja tenia existència jurídica; és, de fet, una resposta seva a tot el que suposa per al català aquesta decisió política. Mots alligonadors i, al meu entendre, especialment oportuns del Mestre, amb l'esperança personal meva que siguin atesos amb la consideració a l'autoritat de l'IEC que sempre se li ha reconegut.